

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht nr.12 - 1977

(Tijdvak van 1-12-1977 t/m 31-12-1977)

I N H O U D

Nr. 1367.334

	Blz.
CHARTA '77 en de strijd voor de mensenrechten	1
De CPN en de communistische wereldbeweging	7
Inlichtingen-activiteiten vanuit de DDR	13
De Marokkaanse Vereniging Amicales	16
Sympathie- en ondersteuningsgroepen van de RAF in Nederland	20

CHARTA '77 EN DE STRIJD VOOR DE MENSENRECHTEN

Hoewel sinds 1968 in Tsjechoslowakije meerdere malen geprotesteerd was tegen schending van de mensenrechten, moet de publicatie van het manifest CHARTA '77 op 6 januari 1977 voor de Tsjechoslowaakse regering toch verrassend geweest zijn. In het manifest, dat door de Westerse pers een dag later wereldkundig werd gemaakt, werd scherpe kritiek geleverd op het regiem in Praag wegens schending van de mensenrechten in Tsjechoslowakije. De 242 ondertekenaars van CHARTA '77 beriepen zich op de staatscourant van Tsjechoslowakije (nr. 120) van 13 oktober 1976. Hierin werd bekend gemaakt dat het "Internationale verdrag aangaande economische, sociale en culturele rechten" en het "Internationale verdrag aangaande burgerlijke en politieke rechten" op 23 maart 1976 in werking waren getreden*). De in deze verdragen genoemde vrijheden en rechten van de mens waren op 1 augustus 1975 onderschreven in de zgn. derde mand van de Slotakte van de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa (CEVS). De CEVS-sloktakte is internationaal de blikvanger die CHARTA '77 tegen de Tsjechoslowaakse regering kan uitspelen. Dit heeft de groep dan ook van meet af aan gedaan. Formeel echter staat CHARTA door zich op in Tsjechoslowakije rechtskracht hebbende verdragen te beroepen, uiteraard sterker. Vandaar de keuze die in het manifest werd gemaakt.

De ondertekenaars attendeerden de staats- en partij-organen op de onderdrukking en de talrijke schendingen van de mensenrechten en de democratische vrijheden in hun land: het recht op vrije meningsuiting, de vrijheid van godsdienst, het recht om het land vrij in of uit te gaan, de vrijheid van vergadering en het stakingsrecht. Verder protesteerden zij tegen discriminatie en vervolging van mensen met een andere dan de

*) De beide verdragen waar CHARTA zich op beroept, zijn een uitvloeisel en een uitwerking van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die door de 3e Algemene Vergadering van de VN op 10 december 1948 werd aangenomen. De Verklaring zelf heeft geen rechtskracht voor de landen die haar ondertekenden. De beide verdragen inzake mensenrechten echter wel.

officieel voorgeschreven mening, tegen represailles ten aanzien van hun kinderen en familieleden, tegen het afluisteren en bespieden van burgers, en tegen menonwaardige behandeling in de gevangenissen.

Om binnen de wettelijke marges te blijven werd door de ondertekenaars nadrukkelijk verklaard dat: CHARTA '77 geen organisatie is *), geen statuten en vaste commissies heeft, en geen formeel lidmaatschap kent. CHARTA '77 moest niet gezien worden als een basis van politieke oppositie, maar eerder als een "burger-initiatief".

Doel van het manifest was de autoriteiten "op concrete gevallen van schending van de burger- en de mensenrechten te wijzen, daarover documentatie te verzamelen, oplossingen voor te stellen, algemene voorstellen te doen die gericht zijn op het verdiepen en het garanderen van deze rechten, en als bemiddelaar in eventuele conflictsituaties, die door onrechtmatigheden veroorzaakt kunnen worden, op te treden".

Na dit eerste bericht verschenen er in 1977 niet minder dan 13 CHARTA-berichten waarin het falen van de autoriteiten naar voren gebracht werd.

De overheid reageerde fel. In de pers, op radio en televisie werd een scherpe campagne gevoerd. Rude Pravo, het partijblad van de Tsjechoslowaakse CP, beschreef het manifest als "anti-sociaal, reactionair en tegen de staat gericht", opgesteld "in opdracht van anti-communistische en zionistische centra". De ondertekenaars werden op allerlei manieren onder druk gezet: lastercampagnes, ontslag, verhoren en arrestaties. De dood van CHARTA '77-woordvoerder Jan PA op 13 maart 1977 na een langdurig verhoor volgend op een ontmoeting met de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken Van der STOEL in Praag, vormde een tragisch dieptepunt.

*) Voor het oprichten van een organisatie is toestemming nodig van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en erkenning als organisatie door het Nationale Front. Het laatste is een alle maatschappelijke en sociale organisaties overkoepelend lichaam, dat functioneert onder leiding van de Tsjechoslowaakse CP.

INTERNATIONALE REACTIES VAN COMMUNISTISCHE ZIJDE

Het optreden van de Praagse autoriteiten kreeg binnen de internationale communistische beweging grote repercussies. De maatregelen tegen de CHARTA '77-ondertekenaars werden in niet mis te verstane bewoordingen door de CP-en van Italië, Frankrijk, België, Groot-Brittannië, Joegoslavië en Japan afgekeurd. Zelfs de Deense CP, die van kritiek op Moskou en Oost-Europa niet veel moet hebben, protesteerde. ●

De soms zeer scherpe kritiek was niet alleen gericht tegen de methoden waarvan de Oosteuropese regiems zich bedienen (verdonkeremanen van de standpunten van de dissidenten, manipulatie van de feiten e.d.) maar ging ook in op het fundamentele aspect, de schending van "het recht van elke burger om vrij zijn mening te uiten" (PCI). Of zoals de PCF het formuleert: tussen socialisme en democratische vrijheden bestaat geen tegenstelling, ze horen bij elkaar.

Daarentegen waren er ook CP-en die het beleid van de CP-Tsjechoslowakije verdedigden. Met name de Oostenrijkse en de Portugese CP. Eenzelfde houding nam de CPN aan. In het CPN-dagblad De Waarheid viel te lezen dat men niet het recht had zich in de binnenlandse aangelegenheden van Oost-Europa te mengen.

De verdeeldheid in communistische kringen betreffende de mensenrechten bleek ook op twee internationale communistische bijeenkomsten. Op 2 en 3 maart 1977 vond in Sofia een bijeenkomst van CC-secretarissen voor ideologie en internationale relaties van negen tot het Sowjetblok behorende CP-en plaats. Op deze Sofia-conferentie werd stelling genomen tegen "imperialistische campagnes" gericht tegen "socialistische landen", waarmee een vingerwijzing gegeven werd aan die Westerse partijen, die grote, en in Oosteuropese ogen eenzijdige nadruk leggen op de gang van zaken rond de mensenrechten in Oost-Europa.

Gelijktijdig werd door de PCI, PCF en PCE een bijeenkomst in Madrid gehouden. In de slotverklaring van deze zgn. eurocommunistische top werd de dissidentiekwestie niet expliciet vermeld, maar wel werd een catalogus van mensenrechten gepubliceerd.

Een groot aantal orthodoxe en eurocommunistische CP-en trof elkaar op een bijeenkomst van de redactiecommissie van het internationale communistische tijdschrift "Vraagstukken van Vrede en Socialisme" (VVS) die van 27 tot en met 29 april 1977 in Praag gehouden werd. Pogingen van o.a. Boris PO, CC-secretaris, plv. Politburo-lid en Hoofd van de Afdeling Buitenland van de CPSU, om de conferentiedeelnemers (meer dan 70 CP-en waren vertegenwoordigd) zover te krijgen dat zij zich zouden uitspreken over "schending van de mensenrechten in kapitalistische landen door het bedrijven van racisme en politieke detentie", kregen geen voldoende steun. De autonome CP-en gaven blijk hiervoor niets te voelen. De Franse afgevaardigde TR. zou bv. hebben laten weten niet naar Praag te zijn gekomen om een dergelijke verklaring te ondertekenen.

SOLIDARITEITSBETUIGINGEN VAN DISSIDENTEN EN REACTIES UIT HET WESTEN

CHARTA '77 ontving verschillende verklaringen van solidariteit uit dissidentenkringen in Oost-Europa: uit Polen van het "Comité voor de Verdediging van de Arbeiders"; uit de Sowjet-Unie van de zgn. "Helsinki-groepen"; uit Roemenië van een aantal intellectuelen o.l.v. de schrijver Paul GO en uit Hongarije van een dertigtal intellectuelen en kunstenaars.

Buiten de communistische wereld werd grote aandacht aan CHARTA '77 geschonken. Omdat CHARTA '77 zich o.a. beriep op de Slotakte van Helsinki (met name mand drie) was het onvermijdelijk dat tijdens de voorbereiding van de toetsingsconferentie van Helsinki in Belgrado CHARTA '77 ondanks scherpe protesten van Oosteuropese zijde (Sowjet-Unie, Tsjechoslowakije) als manifestatie van het streven naar eerbiediging van de mensenrechten in Oost-Europa, door de Westerse deelnemers nadrukkelijk naar voren werd gebracht.

VOORUITZICHTEN

Internationaal heeft CHARTA '77 bijzonder veel aandacht getrokken maar wat heeft zij nu in Tsjechoslowakije zelf bereikt? Ondanks de tegenwerking van de autoriteiten is het aantal handtekeningen onder het manifest tot bijna duizend gegroeid. Eind december werd nog een lijst van 82 nieuwe sympathisanten gepubliceerd. De kring van critici is niet meer beperkt tot de zgn. "hervormingscommunisten" uit 1968, maar ook niet-communisten zijn vertegenwoordigd. Daarnaast bestaat de groep niet alleen uit prominenten, maar hebben ook arbeiders en ambtenaren het manifest ondertekend.

De kritiek richt zich niet tegen of op een bepaald politiek systeem, maar richt zich tegen het niet nakomen van door de eigen overheid onderschreven doelstellingen: erkenning van de mensenrechten.

Ondanks het door de overheid gevoerde beleid, dat gericht was op normalisering en consolidering en dat zijn neerslag vond in de liquidatie van de positie van DUBCEK-aanhangers en -sympathisanten en in het streven naar het herstellen van de eenheid in de partij en het verstevigen van de leidende rol van de partij in de maatschappij, wordt de overheid, tien jaar na de inval van Warschaupakt-troepen, geconfronteerd met een zich steeds sterker manifesterend politiek bewustzijn waarvoor binnen het politieke systeem geen enkele plaats is.

Tenslotte zijn binnen het regiem in Praag spanningen te bespeuren. De manier waarop de CHARTA-ondertekenaars worden aangepakt (enerzijds zware psychische druk, sociale isolering en arrestaties anderzijds toestemming tot het verlaten van Tsjechoslowakije en relatief lichte ver-

oordelingen), alsmede uitspraken van leidende politici (CC-secretaris voor ideologie en Politburo-lid BI : "CHARTA is een imperialistische provocatie"; minister van Binnenlandse Zaken OB : "de CHARTA-woordvoerders zijn de knapste koppen van de oppositie") duiden erop dat binnen de Tsjechoslowaakse CP over de te volgen methodiek verschil van mening bestaat. In ieder geval is het duidelijk dat de Tsjechoslowaakse overheid met het probleem CHARTA '77 nog lang niet klaar is.

*
*

DE CPN EN DE COMMUNISTISCHE WERELDBEWEGING

AANZET TOT HERSTEL VAN DE INTERNATIONALE PARTIJBETREKKINGEN

Het tegenvallen van de resultaten van de Sowjet geïnspireerde internationale campagne tegen de neutronenbom, blijkt de CPN in de gelegenheid te hebben gesteld zich door eigen anti-N-bom activiteiten op zeer korte termijn weer te rehabiliteren binnen de communistische wereldbeweging, waarvan zij zich jarenlang had vervreemd. Sinds 1964 had de CPN immers gekozen voor een isolationistische politiek, die haar internationale verbondenheid ondergeschikt maakte aan haar nationale prioriteiten.

Ere-partijbestuurder De GROOT, die nog steeds het globale CPN-beleid - in het bijzonder op internationaal gebied - vaststelde, had de laatste jaren reeds geconstateerd, dat deze nationalistische autonomie-politiek de CPN te zeer afsloot van de internationale communistische beweging en nam daarom in januari 1975 het initiatief om de geïsoleerde positie te doorbreken. Hij hield toen tijdens een zitting van het CPN-partijbestuur een rede, waarin de CPSU op een aantal belangrijke punten tegemoet gekomen werd. Enkele maanden later nodigde de CPN een vertegenwoordiging van het Centrale Comité (CC) van de CPSU uit voor informele besprekingen, die eind mei 1975 in Amsterdam plaatsvonden en handelden over mogelijke verbetering van de verhouding tussen beide partijen. Daarna volgde een aantal informele besprekingen tussen CPN-leiders en functionarissen van de Sowjet-ambassade te Den Haag.

Toch nog onverwacht besloot de CPN op het laatste ogenblik aan de Pan-Europese CP-en conferentie in juni 1976 in Oost-Berlijn deel te nemen, omdat zij beseftte anders een unieke kans te laten liggen om opnieuw internationale aansluiting te verkrijgen. Anderzijds kwam deze conferentie de partijleiding ongelegen omdat zij nog niet toe was aan een standpuntbepaling in de controversen, die - zij het veelal verhuld - op de conferentie een rol speelden.

FORMELE NORMALISERING VAN DE RELATIES MET MOSKOU

Tijdens een nationale partijconferentie in januari 1977 kondigde de heer De GROOT aan dat een CPN-delegatie nog voor de Tweede Kamerverkiezingen in mei een bezoek aan de Sowjet-Unie zou brengen. Zelf vertrok hij in gezelschap van enkele familieleden op 2 april naar de SU om op 18 april te worden nagereisd door de rest van de CPN-delegatie, te weten partijvoorzitter HOEKSTRA en twee leden van het dagelijks bestuur (DB), de heren HO en SCHREUDERS. Bij het vertrek van de delegatie publiceerde het dagblad "De Waarheid" een interview met de heer HOEKSTRA, waarin deze verklaarde dat het ging om een tegenbezoek, waarvoor de CPN in mei 1975 zou zijn uitgenodigd. Ook betoogde hij dat de internationale situatie en vooral het toenemende gevaar van de atoombewapening noopten tot gemeenschappelijk optreden en bilaterale contacten van de CPN met andere CP-en, uiteraard met behoud van de autonomie voor iedere betrokken partij.

Blijkens de verslaggeving over de in de SU gevoerde besprekingen bestond de CPSU-delegatie uit o.a. Politburo-lid en partijsecretaris M.A. SO en kandidaat-Politburo-lid en partijsecretaris B.N. POI, die tevens hoofd is van de afdeling Buitenland van het CC van de CPSU. De delegaties spraken over de hoofdpunten in de wereld-politieke situatie en in verband daarmee ook over de betrekkingen tussen de twee partijen. Geconcludeerd werd dat het tijd was om de krachten te coördineren en gebruik te maken van de internationale ontwikkeling, waarin de communistische beweging groeit. Beide partijen spraken zich uit voor verdere ontwikkeling van de relaties "op de grondslag van internationalistische gelijkberechtigde en vrijwillige samenwerking in de geest van de grote ideeën van Marx, Engels en Lenin". Dit impliceerde dat de CPN zich inhoudelijk weer uitsprak voor "proletarisch internationalisme", dat haar bovenal verbond tot ondersteuning van de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie.

STAGNATIE EN STROOMVERSNELLING IN DE PARTIJBETREKKINGEN

Mede als gevolg van de grote verkiezingsnederlaag van de CPN op 25 mei ontbrandde aan de top van de CPN een partijstrijd, die zijn hoogtepunt begin augustus 1977 bereikte. Tijdens een partijbestuurszitting op 12 augustus werd de heer De GROOT, die tot dan toe op dictatoriale wijze de politieke lijn van de CPN bepaald had, definitief buiten spel gezet. In deze roerige periode duurde het nog enige tijd voordat het buitenlandse beleid van de partij werd bijgesteld. Nog in de ban van de denktrant van de heer De GROOT werd eind juli besloten niet in te gaan op het verzoek van de Duitse communistische partij (DKP) om een gemeenschappelijke verklaring van 28 CP-en tegen de neutronenbom mede te ondertekenen. De CPN verwees daarbij naar oude congresbesluiten, die haar verhinderen zouden deel te nemen aan dergelijke multilaterale activiteiten. Deze weigering druiste in feite in tegen de internationale solidariteit, waartoe de CPN zich tijdens haar bezoek aan de SU in april 1977 verplicht had, en dreigde de CPN opnieuw te isoleren.

Echter nog geen week na de uitschakeling van de heer De GROOT gaf de CPN de stoot tot de verklaring van een initiatiefgroep, waarin onder het motto "Stop de Neutronenbom" opgeroepen werd tot een brede beweging tegen dit nieuwe atoomwapen en waarmee dus praktische steun aan de politiek van Moskou werd gegeven. Binnen enkele dagen werd hiervan instemmend melding gemaakt door de Prawda. De initiatiefgroep waartoe ook vele niet-communisten behoren, bestaat merendeels uit CPN-leden, onder wie partijbestuurders zoals de heer J.F. WOLFF. De partij heeft zoveel greep op de initiatiefgroep, dat alle activiteiten zich volledig onder haar controle afspelen.

De heer WOLFF, die ook lid is van het dagelijks bestuur (DB) van de CPN, ontpopte zich in de daarop volgende tijd als de man die namens de partij de activiteiten van de initiatiefgroep naar een internationaal niveau tilde. Hij had daartoe regelmatig contact met Oosteuropese functionarissen, met wie hij n.a.w. de organisatorische en financiële aspecten regelde van een internationaal forum tegen de neutronenbom, dat voor 18 maart 1978 in Amsterdam gepland werd.

INHOUDELIJKE TOENADERING TOT DE CPSU

Met het officiële bezoek van CPN-voorzitter HOEKSTRA en DB-lid KLEUVER aan de Sowjet-Unie ter gelegenheid van de viering van de 60ste verjaardag van de Oktoberrevolutie heeft de normalisatie van de betrekkingen met de CPSU pas werkelijk inhoud gekregen. De heren HOEKSTRA en KLEUVER hadden op 4 november in Moskou een bespreking met een CPSU-delegatie, die bestond uit de al eerder genoemde M.A. SO: en W.W. ZA, kandidaat-lid van het CC van de CPSU en eerste plv. hoofd van de afdeling Buitenland van het CC van de CPSU. Over de inhoud van dit gesprek en over de feestrede van partijvoorzitter HOEKSTRA in Moskou, waarin nog eens nadrukkelijk het "proletarisch internationalisme" werd beleiden is slechts zeer oppervlakkig in "De Waarheid" bericht, omdat de strekking daarvan kennelijk nog niet geschikt bevonden wordt voor nationaal gebruik.

Tijdens de besprekingen in Moskou op 4 november is ook de CPN-actie tegen de neutronenbom ter sprake gekomen. De CPSU-delegatie sprak haar tevredenheid uit over het tot dan toe behaalde resultaat van deze actie en steunde het plan de CPN terzake een internationaal forum te laten organiseren. Direct na terugkeer van de CPN-delegatie in Nederland werd een aanvang gemaakt met de voorbereidingen voor dit forum, waarbij zeer nauw samengewerkt werd met de Oosteuropese ambassades in Den Haag, met name die van de Sowjet-Unie en de DDR. Ook kwam er voor het eerst in tien jaar contact tot stand tussen de CPN en de door de Sowjet-Unie beheerste Wereldvrede Raad, waarmee de partij in 1967 had gebroken. Van 18 tot 20 december kreeg de CPN namelijk bezoek van O.S. KH, die binnen de afdeling Buitenland van het CC/CPSU speciaal verantwoordelijk is voor de "vredesbeweging". Hij introduceerde hier mogelijk de voorzitter van de Wereldvrede Raad Romesh CH, die rond dezelfde tijd in Amsterdam moet zijn geweest om zich op de hoogte te stellen van het initiatief "Stop de neutronenbom".

TOENADERING TOT ANDERE CP-EN

Om alle landen, die het Helsinki-akkoord ondertekend hebben, op het Internationaal Forum in Amsterdam vertegenwoordigd te krijgen,

nodigde de CPN alle CP-en in die landen uit om zorg te dragen voor zo breed mogelijk samengestelde nationale afvaardigingen. Daartoe moest zij echter op korte termijn de relaties herstellen met deze partijen, waarmee zij vaak jarenlang overhoop had gelegen. In verband daarmee zwermden zowel officiële CPN-delegaties als informele partijvertegenwoordigingen over heel Europa uit, waaraan evenwel lang niet altijd ruchtbaarheid werd gegeven.

Van 14 tot en met 16 december bracht een CPN-delegatie, bestaande uit partijvoorzitter HOEKSTRA en PB-lid SCHREUDERS een bezoek aan Italië. Zij voerden in Rome besprekingen met een PCI-delegatie, die bestond o.a. uit algemeen secretaris BE , PA. , lid van het PCI-directoraat en secretariaat, en SEK , lid van het CC en tevens hoofd van de Afdeling Buitenland van de PCI. Naast de gebruikelijke onderwerpen werd door de delegaties in het bijzonder gesproken over de mogelijkheid van verdere contacten betreffende vraagstukken van gemeenschappelijk belang, zoals "de verenigende initiatieven die ontwikkeld moeten worden tegen de neutronenbom". Na afloop van de besprekingen legde de heer HOEKSTRA vooral de nadruk op het gecoördineerde optreden in de strijd tegen de neutronenbom, waarbij hij wees op de actieve internationale politiek die de CPN zich in de congresstellingen voor haar 26ste partijcongres van 20 t/m 22 januari ten doel heeft gesteld.

Officieel was ook het bezoek van een CPN-delegatie aan Roemenië, dat van 16 t/m 23 december plaatsvond. Deze delegatie bestond uit de DB-leden J.IJ. ;, F. ME en S. v.d. HEJ . In Roemenië werd gesproken met algemeen partijsecretaris N. CEAUCESCU, S. AN , plv. lid van het uitvoerend politiek bureau en partijsecretaris G. VA ; en M. GH , beiden lid van het CC van de RCP. Door de CPN-delegatie werd na afloop van de bespreking tevredenheid uitgesproken over het resultaat van de besprekingen en in een gemeenschappelijk persbericht werd de wens uitgesproken "de vriendschappelijke betrekkingen en kameraadschappelijke samenwerking te versterken en te komen tot uitwisseling van delegaties, opvattingen en informaties tussen de RCP en de CPN". In het communiqué wordt wel gesproken over de strijd tegen de atoombewapening, maar niet met name over de actie tegen de neutronenbom, naar alle waarschijnlijk-

heid op verzoek van de Roemenen die vinden dat deze actie te zeer een CPSU-stempel draagt.

Met het wegwerken van de heer De GROOT lijkt de CPN ook al diens vooroordelen tegen andere CP-en overboord gezet te hebben, Dit blijkt ook uit de wijze waarop "De Waarheid" over de Europese verkiezingen het woord geeft aan een aantal zusterpartijen, waarover de CPN zich in de afgelopen jaren nauwelijks of slechts in smalende zin had uitgelaten.

*
* * *

SECRET

- 13 -

INLICHTINGEN-ACTIVITEITEN VANUIT DE DDR

77-12
DD

ILLEGALE MfS-AGENTEN

Het betreft hier goed opgeleide Oostduitse inlichtingenofficieren, die onder een valse identiteit naar het Westen worden gesluisd. De methode van "insluizing" is niet steeds gelijk. Er zijn inmiddels verschillende varianten bekend. Het voornaamste element, dat in vrijwel alle gevallen naar voren komt, is het gebruik van de identiteit van een persoon uit een niet-communistisch land, die het Europese vasteland heeft verlaten of is verhuisd naar een land van het Oostblok.

De naar het Westen gaande MfS-agenten worden voorzien van op naam van een dergelijk persoon gestelde papieren en worden geïnformeerd over diens levensloop. Proefreizen naar het Westen om te gewennen aan het leven in Westeuropese landen, behoren eveneens tot het gebruikelijke patroon. De illegale MfS-agenten worden met verschillende opdrachten naar het Westen gezonden. De aard van de opdrachten hangt uiteraard nauw samen met de opleiding en de persoonlijkheid van de illegaal. Zo kan hij tot taak hebben agenten te werven die t.z.t. informatie moeten leveren uit hun werkomgeving. Ook komt het voor dat de illegaal zelf een interessante functie moet trachten te verwerven en van daar uit materiaal te gaan leveren. De illegaal kan voorts een verbindings- c.q. koeriersfunctie vervullen en zo in feite een ondersteuning vormen voor andere operationele activiteiten. Het belangrijkste werk dat aan een illegaal kan worden opgedragen is het contact onderhouden met agenten en leiding geven aan een spionagenet. De mogelijkheid dat een illegaal als een zgn. slapende agent in het Westen geplaatst wordt om eerst in tijden van internationale spanning actief te worden mag ook niet uitgesloten worden.

77-12

Het opsporen van deze illegalen is een moeizame doch geen onmogelijke zaak. Dat blijkt wel uit de recente aanhouding van het echtpaar , en in 1976 van het echtpaar uit Rotterdam.

DE MAROKKAANSE VERENIGING AMICALES

In de afgelopen jaren zijn vele tienduizenden Marokkaanse gastarbeiders uitgezwermd over een aantal Westeuropese landen, waaronder Nederland. Het aantal hier te lande verblijvende Marokkanen wordt geschat op ongeveer 50.000.

In het begin van de zeventiger jaren werd een beleid van de Marokkaanse regering waarneembaar, dat er ogenschijnlijk op gericht was de band met de in het buitenland verblijvende onderdanen strakker aan te halen. In werkelijkheid werd het de Marokkaanse machthebbers duidelijk dat de politieke en sociale ontwikkelingen binnenslands geen gelijke tred hielden met die in West-Europa. Als een middel om de gevolgen van deze verwijdering onder controle te krijgen werd tot oprichting van een vereniging overgegaan, waarbij het accent zou komen te liggen op de sociaal-culturele verbondenheid tussen de Marokkanen in het moederland en die in West-Europa. In de praktijk bleek zo'n vereniging echter voor veel meer doeleinden bruikbaar.

Het initiatief tot het oprichten van een dergelijke vereniging, de "Amicales des Ouvriers et commerçants Marocains" - kortweg Amicales genoemd -, werd op instigatie van Rabat genomen door de Marokkaanse ambassadeur te Parijs. Anno 1978 treffen we de Amicales aan in Frankrijk, België, West-Duitsland, Zweden en in ons land.

In Nederland werd de eerste afdeling opgericht in Utrecht (december 1974). De bijeenkomst, die werd aangekondigd als een culturele manifestatie, werd bijgewoond door de Marokkaanse consuls en hoge ambtenaren van het Ministerie van Arbeid. Bij de oprichting van andere afdelingen was steeds ambassade- of consulaatspersoneel aanwezig.

Inmiddels zijn Amicale-afdelingen opgericht te Breda, Heerlen, Eindhoven, Rotterdam, Gouda, Arnhem (met een onderafdeling te Enschede), Amsterdam, Utrecht en Den Haag. Amicale-bestuursleden laten niet na te benadrukken, dat de vereniging een onafhankelijke koers vaart die neerkomt op: belangenbehartiging van haar leden en het organiseren van sociaal-

culturele evenementen. Amicale-leden zijn over het algemeen regerings- (en dus konings-)gezind en onthouden zich, conform de opvattingen van de vereniging, van politieke en vakbonds-activiteiten.

De Marokkaanse overheid probeert het Amicale-lidmaatschap te stimuleren, bijvoorbeeld door leden bij paspoortverlenging op het Consulaat een soort voorkeursbehandeling te geven. Verder stelt de overheid, op overigens vage condities, gunstige mogelijkheden tot landaankoop aan terugkerende Marokkanen in het vooruitzicht.

BESCHULDIGINGEN TEGEN DE AMICALES

In de loop van 1975 kreeg de pers belangstelling voor de Amicales. De vereniging werd ervan beschuldigd "een gewillig werktuig in handen van het reactionaire regiem van koning HASSAN" te zijn. Met name in Frankrijk waren de Amicales in een kwaad daglicht komen te staan. Daar werden de Amicales verantwoordelijk gesteld voor de arrestatie in Marokkō van in Frankrijk wonende oppositionele Marokkanen. Sinds die tijd is er veel geschreven over de Amicales, zinnig en onzinnig.

Gesteld kan worden dat de relatie tussen de Marokkaanse overheid en de Amicales een constructie is die ruimte laat voor dubieuze praktijken. Het is bekend, dat de Marokkaanse politie een aantal van de in Europa verblijvende landgenoten bij binnenkomst in Marokko ondervraagt en soms (tijdelijk) gevangen zet. Vooral de Marokkanen die actief zijn op politiek en syndicalistisch gebied genieten een speciale belangstelling.

Vanuit Marokkaans regeringsstandpunt bezien lijkt het zeer aantrekkelijk middels een vereniging als de Amicales geïnformeerd te blijven omtrent de politieke activiteiten van haar onderdanen in Europa.

Ook in Nederland duikt dit onderwerp regelmatig op in de - veelal zeer kritische - publiciteit rond de Amicales.

De Marokkanen, die n.a.v. de regularisatie-plannen van de regering najaar 1975, in Amsterdam in hongerstaking waren gegaan, beschuldigden Amicale-leden ervan de identiteit van de stakers aan de ambassade door

te geven en hun moreel te breken. In een door de rijksrecherche ingesteld onderzoek konden de beschuldigingen echter niet bewezen worden.

Klachten van Marokkanen die menen het slachtoffer te zijn geworden van de contacten van de Amicales met de Marokkaanse overheid zijn inmiddels talrijk. De eenzijdige belichting en het soms speculatieve karakter van de beschuldigingen, alsmede de slechte toegankelijkheid van de Marokkaanse gemeenschap in Nederland, maken een juiste beoordeling voor de Nederlandse overheid buitengewoon moeilijk. Een deel der klachten lijkt terecht, alleen de bewijsvoering is problematisch.

POLARISATIE BINNEN MAROKKAANSE GEMEENSCHAP IN NEDERLAND

De korte geschiedenis van de Amicales in Nederland is tamelijk tumultueus verlopen. De broeierige atmosfeer tussen voor- en tegenstanders leidde in sommige gevallen tot schermutselingen.

Op 21 februari 1976 demonstreerde de Amicales in Hilversum om meer invloed te krijgen op de voor Marokkanen bestemde programma's en ontslag van de presentator TA . Voor de NOS-studio's raakten Amicale.-leden slaags met tegen-demonstranten.

Korte tijd onthielden de Amicales zich vervolgens van openlijke confrontaties met hun tegenstanders. Aan deze periode kwam vorig jaar een einde, nadat oppositionele Marokkanen met Nederlandse sympathisanten tot een intensivering van gecoördineerde acties tegen de Amicales overgingen.

In deze groep van tegenstanders loopt voorop het Komitee Marokkaanse Arbeiders in Nederland (KMAN). Dit op marxistisch-leninistische leest geschoeide comité, waarin Marokkanen en Nederlanders actief zijn, heeft zijn belangrijkste steunpunt in Amsterdam, terwijl afdelingen bestaan in Eindhoven, Helmond en Leeuwarden. In Utrecht en Rotterdam is de oprichting van een afdeling in voorbereiding. Het KMAN weet zich in de anti-Amicalescampagne gesteund door de Stichtingen voor Begeleiding van Buitenlandse Werknemers (SBBW's), het Marokkaans Arbeiders Komitee (opererend vanuit Rotterdam o.l.v. Nelly SO) en een aantal plaatselijke anti-Amicales comité's.

Op 14-10-1977 werd het Amicale-kantoor te Utrecht bezet door leden van het actiecomité "Amicales weg uit Utrecht". De bezetters maakten een groot deel van de administratie buit, aan de hand waarvan enige tijd later een rapport werd gepubliceerd. Dit rapport maakte o.a. melding van financiële steun van de Marokkaanse ambassade aan de Amicales.

Eind vorig jaar werden op diverse plaatsen in het land Amicales-bestuursverkiezingen gehouden. Dit gebeuren ging gepaard met het versturen van waarschuwings- en protestbrieven aan gemeentebesturen en zaalverhuurders door anti-Amicales groeperingen.

Als gevolg van een dergelijke actie vond een Amicale-bijeenkomst in Krasnapolski geen doorgang.

Het ligt in de lijn der verwachtingen dat bij een verdere polarisatie tussen Amicales en hun opposanten (Marokkanen zowel als Nederlanders) in toenemende mate met onrust en agressie binnen de Marokkaanse gemeenschap rekening zal moeten worden gehouden.

*
* *

SYMPATHIE- EN ONDERSTEUNINGSGROEPEN VAN DE RAF IN NEDERLAND

Vooral het Rood Verzetsfront en het Medisch Juridisch Comité voor Politieke Gevangenen ontplooiën activiteiten t.a.v. de gevangenen zittende RAF-activisten in de BRD en in Nederland. *) Zij organiseren manifestaties, waarbij prominenten aanwezig zijn van het voormalige advocatenbureau CR1 en zij geven verklaringen uit waarin het optreden van de Duitse en Nederlandse justitiële overheid scherp veroordeeld wordt. Meer expliciet hebben activisten in kringen van het Rood Verzetsfront en het Komitee Anti-Duitse Terreur uiting gegeven aan hun gevoelens t.o.v. de RAF-gedetineerden door tijdens een medio 1977 in de BRD gehouden RAF-hongerstaking plannen te beramen voor ondersteuningsacties.

In dit verband past het besluit van het RVF en het MJCPG, in samenwerking met zoveel mogelijk organisaties en groepen een campagne te ontwikkelen tegen met name de Europese voorstellen en plannen ter bestrijding van het terrorisme en tegen de Europese verkiezingen "die een volgende stap zijn om de internationalisering van de repressie op Europees niveau door te zetten".

Het RVF en MJCPG beogen te komen tot de oprichting van een "komitee tegen een Amerikaans Europa onder Duits leiderschap". Aan dit comité de zogenaamde Anti Repressie Beweging (ARB) nemen behalve het RVF en MJCPG deel: de Bond van Dienstplichtigen, de trotskistische Beweging voor Arbeiderszelfbeheer, de anarchistische Federatie van Vrije Socialisten, het uit de Rode Hulp ontstane Ierland Komitee en een groot aantal plaatselijke groepen, die zich met de "anti-repressiestrijd" bezighouden.

Opmerkelijk zijn de pogingen van RVF-kernlid Adri EEE, in dit kader contact te leggen met andere organisaties. Bovendien blijkt EEE direct of indirect in contact te staan met groepen van pro-RAF- en RVF-

*) Op 22/9-77 werd Knut FOLKERTS gearresteerd; op 10-11-77 werden Gerd SCH en Christof M. WA gearresteerd.

"plaktivisten". Rekening moet gehouden worden met de mogelijkheid dat uit deze kringen van "anti-repressie-sympathisanten" en "plaktivisten"-aanhangers c.q. activisten gerecruteerd worden voor terroristische organisaties.

*
* *